

Национален
институт
за обучение
и квалификация
в системата
на образованието

РАБОТНА
ТЕТРАДКА
ЗА УЧИТЕЛИ

ОБУЧЕНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА УЧИЛИЩНОТО НАСИЛИЕ, АГРЕСИЯТА И ДРУГИ НЕГАТИВНИ ПРОЯВИ

Европейски съюз

Министерство на образованието и науката
Проект № BG051PO001-3.1.03-0001
„Квалификация на педагогическите специалисти“

Европейски социален фонд

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа
на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
„Инвестира във вашето бъдеще!“

Европейски съюз

Министерство на образованието и науката
Проект № BG051PO001-3.1.03-0001
„Квалификация на педагогическите специалисти“

Европейски социален фонд

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа
на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз*

ОБУЧЕНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА УЧИЛИЩНОТО НАСИЛИЕ, АГРЕСИЯТА И ДРУГИ НЕГАТИВНИ ПРОЯВИ

РАБОТНА ТЕТРАДКА ЗА УЧИТЕЛИ

„ИНВЕСТИРА ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!“

*Този документ е създаден с финансовата подкрепа
на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013“,
съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.*

София, 2013

Авторски колектив:

проф. г-р Виолета Боянова
проф. г-р Пенка Найденова
доц. г-р Виолета Мирчева
доц. г-р Емилия Алексиева
доц. г-р Маргарита Станкова
доц. г-р Евгения Благоева
доц. г-р Румяна Божинова
г-р Методи Коралов
г-р Мирена Лезурска
г-р Соня Драгова
г-р Цветелина Стоянова
Антония Димитрова
гл. ас. Венцеслав Панчев
Доброслав Добрев
Ивайло Илиев
Людмил Стефанов
Мариела Михайлова
Марияна Георгиева
Мирослава Мирчева
Татяна Ключукова
Юлия Попова
Яна Пачолова
МАЙНДСЕТ АБ (MINDSET AB)

Научни редактори:
проф. г-р Виолета Боянова
доц. г-р Емилия Алексиева
доц. г-р Маргарита Станкова

Рецензент: г-р Пламен Димитров

Съдържание

ТЕМА № 1 АГРЕСИЯ И НАСИЛИЕ – ОБЯСНИТЕЛНИ МОДЕЛИ	7
ТЕМА № 2 КОНФЛИКТИТЕ В УЧИЛИЩЕ – ПРИЧИНИ ЗА ВЪЗНИКВАНЕ И ДИАГНОСТИЦИРАНЕ	7
ТЕМА № 3 ТРАНСФОРМАЦИЯ НА КОНФЛИКТИ	8
ТЕМА № 4 ТОРМОЗ - ДЕФИНИРАНЕ, ВИДОВЕ. КИБЕР-ТОРМОЗ	11
ТЕМА № 5 НЕНАСИЛСТВЕНИ МЕТОДИ ЗА СПРАВЯНЕ С НАСИЛИЕ. ИНТЕРВЕНЦИИ ПРИ ТОРМОЗ	11
ТЕМА № 6 ПАРТНИРАНЕ МЕЖДУ СЕМЕЙСТВО И УЧИЛИЩЕ	15
ТЕМА № 7 УЧИЛИЩНА МЕДИАЦИЯ – ВЪВЕДЕНИЕ	16
ТЕМА № 8 РОЛЯ НА УЧИТЕЛЯ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ПОЗИТИВЕН КЛИМАТ В КЛАСА	17
ТЕМА № 9 ПРИНЦИПИ НА ОБЩНОСТНО РАЗВИТИЕ. ФОРМИРАНЕ НА ОБЩНОСТ В УЧИЛИЩЕ	18

ТЕМА № 10 ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА КУЛТУРАТА НА МИРА. РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМИ НА МИРА. КУЛТУРА НА МИРА И СЪЖИТЕЛСТВОТО В УЧИЛИЩЕ	21
ТЕМА № 11 МИРЪТ В ЦЕННОСТНАТА СИСТЕМА НА СЪВРЕМЕННИЯ ЧОВЕК. ПОТРЕБНОСТИ, ЕМОЦИИ, ЖЕЛАНИЯ, ЦЕННОСТИ	22
ТЕМА № 12 УПРАВЛЕНИЕ НА ЕМОЦИИТЕ. СПРАВЯНЕ СЪС СТРАХОВЕ. СТРАТЕГИИ НА САМОЗАЩИТА И САМОСЪХРАНЕНИЕ	25
ТЕМА № 13 ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ НА УЧИТЕЛИТЕ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗАВИСИМОСТИ.	26
ТЕМА № 14 СЕБЕИЗРАЗЯВАНЕ ЧРЕЗ ТВОРЧЕСТВО И СПОРТ. СЕБЕРЕАЛИЗАЦИЯ	27
ТЕМА № 15 СПРАВЯНЕ С ГНЕВА. СЕБЕУТВЪРЖДАВАНЕ. АСЕРТИВНО ПОВЕДЕНИЕ	27
ТЕМА № 16 ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЕ И КРИТИЧНО МИСЛЕНЕ	29

ТЕМА № 1

АГРЕСИЯ И НАСИЛИЕ – ОБЯСНИТЕЛНИ МОДЕЛИ

Автор: Юлия Попова

Казус: „Агресия – обяснителни модели“

Виктор, ученик от 4. клас, се сбива в училищния двор със съученици почти всяка седмица. Учителят предлага момчето да бъде включено в отбора по футбол, за да разтовари агресията си. Баща му мисли, че Виктор е раздразнителен поради неспособността си да чете добре. Майка му пред-

лага да му се спрат гъбните пари, докато не минат две седмици без сбивания. Училищният психолог предлага друг подход: за всяка седмица, която е минала без агресивни прояви от страна на Виктор, той да получава по 5 лева награда.

ТЕМА № 2

КОНФЛИКТИТЕ В УЧИЛИЩЕ – ПРИЧИНИ ЗА ВЪЗНИКВАНЕ И ДИАГНОСТИЦИРАНЕ

Автор: Ивайло Илиев

Дефиниране на конфликти КАЗУСИ:

ЛМежду групи ученици, занимаващи се сериозно с баскетбол, възниква конфликт след изигран баскетболен мач, на който са били заложени пари. Победеният отбор отказва да даде парите от загубения облог с аргумента, че мачът е спечелен с много нарушения и груба игра. Спечелилият отбор оказва

натиск, като заплашва с физическа саморазправа. След последния час по физическо е имало кратко сдърпване между представители на двата отбора, което учителят по физическо е прекратил. В момента отборът, който е загубил мача, се подготвя за физически сблъсък с опонентите си.

2 Двама ученици имат конфликт заради получени двойки на класното по математика. Единият от учениците твърди, че другият е преписвал от него. Учителят ги е хванал в момента на преписване и е писал двойки и на двамата. За ученика, от който е преписвано, тази двойка е сериозен проблем, тъй като отнема възможността му следващия срок да получава стипендия. За другия ученик, който е от семейство с доста заможни родители, това е минимален проблем и не показва никакво разбиране към съученика си.

3 Ученик има конфликт със свой съученик заради момиче, което и двамата харесват. Макар и тя да не е изразила симпатии към нито един от двамата, тяхното съперничество е прераснало в открита вражда и агресивно поведение, което към момента се проявява само чрез вербална агресия (обиди) и индиректно чрез подигравки и ирония един към друг.

ТЕМА № 3

ТРАНСФОРМАЦИЯ НА КОНФЛИКТИ

Автор: Ивайло Илиев

Приложение 1

КАЗУС:

Двама ученици имат конфликт вследствие на сбиване по време на голямото междучасие. Историята на конфликта, разказана от очевидци, е следната: единият от учениците (нека да го наречем Иван) е нападнал другия (нека да го наречем Петър). Причината за нападението е, че до Иван е достигнал слух, че Петър е виновен за обидни квалификации по негов адрес, които са се появили на фейсбук страницата на класа миналата седмица. Информация-

та за това, че Петър е виновникът за обидите, е „подхвърлена“ на Иван чрез sms от непознат номер. Иван веднага събира група от още трима приятели и напада Петър. Вследствие на сбиването няма никакви наранявания на учениците, но новото и скъпо спортно яке на Петър е скъсано. Петър твърди, че няма нищо общо с обидите, но иска да отмъсти за скъсаното яке. Преди тази ситуация Иван и Петър не са имали почти никакво взаимодействие помежду си, тъй като са от различни випуски и учат в различни смени.

Стъпка 1: Анализ на информацията за конфликта

Таблица за оценка на конфликта

Критерии за наблюдение	Характеристики за анализ	Възможно решение
Вид на конфликта според причините	<p>На процедурите: <i>неспазване или нарушение на процедури; несъгласие по начина на изпълнение на дадена задача</i></p> <p>Структурни: <i>неясни отговорности и разпределение на работата; неясна структура; противоречиви цели</i></p> <p>На интересите: <i>несъвместими интереси; различни цели</i></p> <p>На информацията: <i>невярна, забавена или грешно интерпретирана информация</i></p> <p>На отношенията: <i>системно негативно поведение; влошени межличностни отношения</i></p> <p>На ценностите: <i>различия във вярвания, убеждения или ценности; религиозни, културни или възрастови различия</i></p>	
Кратко описание на развитието на конфликта	<ul style="list-style-type: none"> • Конфликтът избухва внезапно и бурно • Конфликтът се развива бавно във времето • Конфликтът има дълга латентна фаза • Конфликтът затихва, след като страните започват да го дискутират • Конфликтът ескалира, след като страните започват да го дискутират • Конфликтът тлее неразрешен 	
Какви са отношенията на страните преди възникването на конфликта	<ul style="list-style-type: none"> • Силно влошени и напрегнати • По-скоро липса на сътрудничество • Неутрални • Позитивни и колегиални • Силно изразени партньорски или приятелски, дългосрочни отношения 	
Реакции и поведение на конфликтующите страни	<ul style="list-style-type: none"> • Страните реагират с открит и добронамерена комуникация • Страните проявяват готовност да разберат и удовлетворят интересите една на друга • Страните изследват възможни варианти и алтернативи • Страните избягват конфликта • Страните проявяват агресивно поведение • Страните проявяват поведение на липса на сътрудничество и съпернически стил • Страните търсят постигане на компромис 	

<p>Етап на ескалация на конфликта</p>	<p>Война – страните са приемали системни или неколкократно агресивни реакции една към друга и в конфликта има въввлечени допълнителни теми, участници или страни.</p> <p>Сегрегация – вследствие на агресивно поведение на поне една от двете страни, има известни претърпени загуби. Страните не са в състояние да имат взаимодействие без посредничеството на трета страна, поради риска от ескалация.</p> <p>Поляризация – втвърдяване на позициите и нежелание за сътрудничество, но все още няма агресивни реакции и претърпени загуби от някоя от страните.</p> <p>Ранни сигнали – конфликтът се проявява чрез напрежение между страните, но все още няма втвърдени позиции и има относително голяма възможност страните да могат да се разберат.</p>	
--	---	--

Приложение 1

Таблица за влияещи фактори

Подпомагащи фактори	Пречеци фактори

Задачи за самостоятелна работа

1 Опишете казус от вашата практика с конфликт между двама ученици в класната стая. Представете го в описателна форма. Разгледайте модела за приложение на знанията за естеството на конфликта, етапите на ескалация на конфликта, стиловете за решаване на конфликтни ситуации и стъпките за решаване на конфликтна ситуация в Ръководство за учители и приложете този модел към вашия казус. Споделете резултатите с вашите колеги и дискутирайте.

2 Опишете казус от вашата практика с конфликт между ученик и учител. Представете го в описателна форма. Разгледайте модела за приложение на знанията за естеството на конфликта, етапите на ескалация на конфликта, стиловете за решаване на конфликтни ситуации и стъпките за решаване на конфликтна ситуация в Ръководство за учители и приложете този модел към вашия казус. Споделете резултатите с вашите колеги и дискутирайте.

ТЕМА № 4

ТОРМОЗ - ДЕФИНИРАНЕ, ВИДОВЕ. КИБЕР-ТОРМОЗ

Автор: г-р Методу Коралов

Задачи за самостоятелна работа

1 Изгответе план за провеждане на дискусия в училище, насочена към подобряване на знанията по темата „тормоз“, например „Как да реагираме при прояви на тормоз между учениците“, като предложите на колегите занимания по модела с добри практики, посочен в Ръководството за учители. Опишете резултатите от проведеното занимание и структурирайте след-

ващи теми и дискусия по темата, като допълните с теми, които са изведени от дискусията в първото занятие.

2 Опишете казус от вашата практика с прояви на тормоз в класа. Представете казуса с дефиниции на всички роли, посочени в Ръководството за учители.

ТЕМА № 5

НЕНАСИЛСТВЕНИ МЕТОДИ ЗА СПРАВЯНЕ С НАСИЛИЕ. ИНТЕРВЕНЦИИ ПРИ ТОРМОЗ

Автор: Юлия Попова

Приложение 1

КАЗУСИ

1 Трима ученици от 7. клас редовно се заяждат и гразнят по-малките деца на игрището в училищния двор. Те им взимат топките за баскетбол и футбол, бягат с тях и се смеят, защото малките не могат да ги хванат. Когато

случайно успеят да си върнат топката, големите ги принуждават да им я дадат, като ги удрят, заплашват и ритат. Когато децата помолят охраната за помощ, той им казва: „Голяма работа, оставете ги, те си играят“.

Въпроси за дискусия:

- ▶ *Какво бихте направили, ако сте дежурен на двора и наблюдавате тези случки?*
- ▶ *Какво трябва да се направи, ако тези поведения на седмокласниците продължават да се случват?*
- ▶ *Опишете мерките или въздействията, които предлагате, като обосновеете техния педагогически смисъл и поведението на учителя стъпка по стъпка.*

2 Едно момче от 8. клас кара негов съученик да целува земята и краката му, а също и краката на неговите приятели, които се смеят. Поведението им е унизително и на потърпевшия му идва да заплаче, но се въздържа. Съобщава на учителката по литература и тя му обещава, че няма да остави нещата така.

Въпроси за дискусия:

- ▶ *Какво бихте направили, ако сте на мястото на учителката по литература?*
- ▶ *Какви въздействия считате за уместни спрямо момчето от 8. клас и неговите приятели?*
- ▶ *Как си представяте поведението на учителя, който ще осъществи контакт с извършителя?*

3 Като класен ръководител в 5. клас забелязвате, че от две седмици групичка момчета от вашия клас тормози едно момиче, което е с наднормено тегло. Наричат я „прасе“, „мис

Пиги“ и демонстративно се гнусят от нея. Тя се нервира и ги удря. Те ѝ отвърщат с ритници. Момчето често плаче.

Въпроси за дискусия:

- ▶ *Какво бихте направили, ако сте на мястото на класния ръководител?*
- ▶ *Какви въздействия считате за уместни спрямо момчетата от класа? Обосновеете техния педагогически смисъл.*
- ▶ *Как си представяте поведението на класната стъпка по стъпка?*

4 Във вашия клас тази година идва нова ученичка – Кристина. Тя изглежда добре и има хубави, скъпи грехи, но не е много контактна. Скоро след началото на годината три момичета започват да настройват другите съученици и да им казват да не се сприятеляват с Кристина, защото тя е много нагута. Те си шушукат за гърба ѝ, изолират я и правят неприятни коментари за облеклото и начина ѝ на поведение без никаква причина. Новата ученичка изглежда потисната и притеснена. В междучасията тя остава сама в класната стая и не излиза с другите деца навън.

Въпроси за дискусия:

- ▶ *Какво бихте направили, ако сте на мястото на класния ръководител?*
- ▶ *Какви въздействия считате за уместни спрямо 3-те момичетата от класа? Обосновеете техния педагогически смисъл.*
- ▶ *Как си представяте поведението на класната стъпка по стъпка?*

РОЛЕВА ИГРА

Роля: „Извършител на тормоз“

(адаптирано по Кен Ригби, 2007)

▶ Ти си Стефан от 5. клас, който много обича да се забавлява, защото ученето те отегчава. В часовете често се гържиш предизвикателно с учителите, като отказваш да пишеш или да изпълняваш задачи. Можеш да отговориш остроумно на всяка учителска забележка и да разсмееш класа. Имаш няколко приятели, с които заедно си правите

шеги с по-загубени ученици. Напоследък мишената е едно дебело момиче от вашия клас, което не спира да яде. Освен това е зубрачка и не спира да вдига ръка в часовете. Много обичате да я гразните с прякори, защото „се връзва“ много лесно и се ядосва. Някои учители са забелязали това и ти не си изненадан, когато класната те извиква на разговор.

Роля „Строгият учител“

▶ Ставате, когато ученикът влезе в стаята, и оставате прави и гвамата по време на разговора. Стремите се да го гледате и имате строго изражение.

▶ Вие знаете много добре какво се случва в класа ви, но искате момчето да си признае и да потвърди фактите.

▶ Много сте възмутени и смятате да му кажете какво мислите за хората, които тормозят другите.

▶ Обяснявате му, че ще бъде наказан, и какво ще се случи, ако още веднъж тормозят момчето. Наблягате на това, че ще бъде наблюдаван от сега нататък.

Роля „Хуманният учител“

▶ Поканвате момчето да седне, изчаквате, докато ви погледне, и започвате с това, че напоследък Милена попада в неприятни ситуации. Попитайте момчето какво знае за това.

▶ Слушате отговора му, без да го обвинявате по какъвто и да е начин. Продължавате да споделяте своята загриженост за момчето, като казвате: „Не мислиш ли, че се отнасяте твърде сурово към нея?“. Изчаквате момчето да прояви известно разбиране на това, в какво положение е поставена Милена. Когато това се случи, правите следващата стъпка.

▶ Питате го какво може да се направи, за да се подобри ситуацията и за да се помогне на Милена.

▶ Ако ученикът не предложи нищо, вие му предлагате да бъде по-внимателен с Милена и да не коментира външния ѝ вид, защото това силно я разстройва.

▶ Подкрепяте всяко позитивно предложение, което естествено произтича от разговора.

▶ Останете спокойни, а не обвиняващи през цялото време, насочени към споделянето на загриженост за Милена и търсенето на идеи за позитивна промяна.

Приложение 3

КАКВО Е ТОРМОЗ?

(адаптирано по Шарп, С. и Смит, П., 1996 г.)

Моля, разгледайте следните ситуации и преценете дали те съдържат тормоз, или не. Отговорете с „Да“, когато чувствате, че даденото поведение е тормоз, и с „Не“, когато чувствате, че това не е тормоз. Бъдете готови да споделите мислите си с ваши колеги в малки групи на разговор.

Ситуации	Тормоз
	Да или Не
1. Жени разпространява лъжи за Светла във Фейсбук.	
2. В час по физическо възпитание Иван събаря на пода с ритник Стефан, когато той му отнема топката в играта.	
3. Таня и Соня отказват да включат Руми в игрите си.	
4. Родителите на Динко се разведоха. Митко разказа на всички от класа за това.	
5. Румен и Петър отказват да говорят на Георги за една седмица.	
6. Две момчета от 6. клас причакват двама първокласници в двора на училището и им искат гжобните пари.	
7. Петър и Тодор казват на Емил, че ако той не изпълнява всяко тяхно нареждане, ще го издадат на учителите за счупения прозорец миналата седмица.	
8. Марина знае, че Гергана се страхува да говори пред класа. Тя настоява пред учителката да изпита Гери на гърската, както всички други от класа.	
9. Група момичета от 9. клас създават група във Фейсбук, която се нарича „Ние мразим Елена“.	
10. Исус е от ромски произход. Децата от класа започват да го наричат „мръсен циганин“.	
11. Христо има дислексия. Група деца от класа се смеят, когато той се опитва да чете.	
12. Три момичета започват да правят неприятни коментари за облеклото на Нина. Измислят ѝ обиден прякор, който бързо се възприема от класа.	
13. В междучасието две момчета от другия клас връхлетяват в стаята, налетяват върху Чавдар и започват да го удрят с юмруци.	
14. Давид прекарва обедната почивка, като следва Симеон, и всеки път, когато мине покрай него, го дръпва леко за косата.	
15. В часа по физическо Соня (2. клас) пребърква чантата на Валя в съблекалнята и взема мобилния ѝ телефон.	
16. Две големи момчета всяко междучасие взимат топките на по-малките и не им позволяват да играят футбол и баскетбол на игрището.	
17. Всеки път, когато Ева мине покрай група момчета, те ѝ подсвиркват и коментират тялото ѝ, като използват вулгарни думи.	

ТЕМА № 6 ПАРТНИРАНЕ МЕЖДУ СЕМЕЙСТВО И УЧИЛИЩЕ

Автор: Марияна Георгиева

Упражнение №1

Дискусия №1 - въпроси:

1 Как родителите, учителите и училищните власти си взаимодействат по отношение на образованието и поведението на детето;

2 Какви комуникационни стратегии ползват;

3 Какво затруднява комуникацията между трите групи при възникнал проблем, свързан с образованието или поведението на детето;

4 Кои са успешните стратегии и подходи за взаимодействие между родители, учители и училищни власти.

Упражнение №2

Списък със знаци и симптоми на преживян тормоз, който е обобщен от O'Moore и Minton 2004 г.

- ▶ Подрастващият изглежда обезпокоен и напрегнат, но отказва да сподели причината;
- ▶ Неясни като произход наранявания и порязвания;
- ▶ Повредени училищни принадлежности и учебници;
- ▶ Разкъсвания по грехите;
- ▶ Влошаване на училищния успех;
- ▶ Изявяване на желание за повече гжобни и/или нови вещи;

- ▶ Нежелание за ходене на училище;
- ▶ Промени в настроението и поведението;
- ▶ Занижени самочувствие и самооценка;
- ▶ Оплаквания от главоболие и болки в стомаха;
- ▶ Проблеми със съня;
- ▶ Детето/тийнейджърът има много малко приятели и е изолирано от връстниците си.

Въпроси за дискусията в малките групи:

- ▶ Защо е вероятно да се проявят тези „знаци и симптоми“?
- ▶ Как конкретно един „знак или симптом“ ще се прояви в дома? Кой е най-вероятно да го забележи?
- ▶ Какво трябва да направи човек, ако забележи такъв „знак или симптом“? В качеството си на учител какво

- бихте посъветвали родител, който е забелязал такъв „знак или симптом“?
- ▶ Как може човек да градира тези „знаци и симптоми“? Какъв критерий бихте използвали? Ако смятате, че можете, как бихте ги градирали? Ако считате, че не можете или не бихте, защо не?

Европейската харта за училища без насилие

Създадена е да бъде договор за училищния живот.

1. Всички членове на училищната общност имат право на сигурно и мирно училище. Всеки е длъжен да допринесе за създаване на положителна и възбуждаваща среда за обучение и личностно развитие.
2. Всеки има право на еднакво отношение и уважение, независимо от каквото и да е личностни различия. Всеки има право на свобода на словото без риск от дискриминация или репресии.
3. Училищната общност е длъжна да осигури всеки да познава своите права и отговорности.
4. Всяко училище има демократично избран орган за вземане на решения, който включва представители на учениците, учителите, родителите и други членове на училищната общност по необходимост. Всички членове на този

орган имат право на глас.

5. В едно демократично училище конфликтите се решават по ненасилствен и граждански начин в сътрудничество с всички членове на училищната общност. Всяко училище има персонал и ученици, които се обучават да предотвратяват и решават конфликти чрез обсъждане и преговаряне.
6. Всеки случай на насилие се разследва и разглежда веднага и по него се взема решение, независимо от това дали в него участват ученици, или участват други членове на училищната общност.
7. Училището е част от местната общност. Сътрудничеството и обменът на информация с местни партньори са съществени за предотвратяване и решаване на проблеми.

ТЕМА № 7

УЧИЛИЩНА МЕДИАЦИЯ – ВЪВЕДЕНИЕ

Автори: Мариела Михайлова, Людмил Стефанов

Работа с ученици

Среща с професионален медиатор

Време: 45 мин.

Цел: Да се запознаят участниците с реалната практика на медиаторите и със Закона за медиацията.

(Възможно е срещата да бъде със съдия или адвокат, запознати в дълбочина със Закона за медиацията.)

Материали: Закон за медиацията в Република България

Инструкция:

Срещата може да се проведе в час на класа и да протече като неструктурирана дискусия.

Анализ на резултата:

Тази среща е една от стъпките за възприемане на медиацията като неразделна част от културата на мира в нашето общество.

Вариант на дейността: Посещение в Център по медиация (за населените места, където има такива центрове).

ТЕМА № 8

РОЛЯ НА УЧИТЕЛЯ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ПОЗИТИВЕН КЛИМАТ В КЛАСА

Автор: Мирослава Мирчева

Урок

Тема: Насилието като част от негативната комуникация. Видове насилие.

Определение: Насилието включва отделни действия, насочени спрямо определена личност, или агресивни актове, насочени към хора, животни или конкретно имущество, материални придобивки. Чрез самия акт на насилие се цели да се унижи конкретен човек. Съществуват два основни вида насилие: вербално (това са обиди, жаргони, крясъци, психически тормоз и т.н.) и невербално насилие (използване на физическа сила: ритане, скубане, хапане, нанасяне на побой и други).

Цел и задачи:

Усвояване на нови знания по социални компетентности. Изграждане на нови умения за общуване на ниво училищна и семейна среда. Превенция на насилието сред връстниците.

Време за работа: 45 мин.

Методи на групова работа: Теоретична част. Групова беседа, наблюдение, анализ и синтез. Интерактивни методи;

Ход на същинската работа:

Времетраене 15 мин.:

Водещият прави кратко въведение в темата: Целта на този час е да получите нови знания и умения.

Водещият записва на дъската думата „насилие“. Участниците трябва да дават примери на свои асоциации, когато се изпише думата. Всичко, което се сецат, или всичко, което свързват с „насилие“. След това се прави обобщение на записаните от участниците асоциации и примери. Водещият започва кратка теоретична формулировка. Определение за насилие. То може да бъде вербално и невербално.

Физическото или невербалното насилие е:

- Ритане;
- Удряне, биене с юмрук или побой върху детето;
- Изгаряне;
- Попарване, изгаряне с пара;
- Удряне, биене чрез предмет, например колан, точилка...;
- Душене или задушаване;
- Отравяне;
- Разтърсване на детето със сила, омраза;
- Одраскване, щипане или извиване, изкълчване на части от тялото на връстника;
- Скубане, стискане;
- Хвърляне, блъскане, например в стената или в пода;
- Хвърляне на предмет или предмети по връстника.

Психично или невербалното насилие е:

- Обиди, негативни сравнения...;
- Отхвърляне и безразлично отношение;
- Непрекъснато критикуване;
- Игнорирането на връстника;
- Подигравки, липса на внимание и общуване от страна на околните, от групата или класа, все едно, че него в момента го няма;
- Отричането на постиженията (отличен успех в класа);
- Непрекъснато позориране и обвиняване за неправомерни действия;
- Сплашване на връстника със закани, заплахи, че ще му се случи нещо лошо;
- Осмиване, иронизиране и непрекъснато подиграване с връстника;
- Използване на обиди и лоши фрази.

Времетраене 15 мин.: Задача към групата:

Необходима е предварително подготвена кутия с отвор за пускане на анонимните писма. Тя може да бъде ръчно изработена от доброволци преди часа. Кутията може да бъде изрисувана, апликирана и добре залепена с отвор в горната част.

Поставената задача е анонимна, като тук целта не е да се установи кой извършва насилие или кой е обект на насилие. Целта е да се види дали има наличие на насилие, какъв тип е то. Основният акцент е в анонимността, която може да покаже по-високо ниво на оценка на ситуацията и нивото на агресия в групата. Основният канал на информация е индиректен, като практиката показва, че той е и по-точен. При обработката на описаното от участниците може да се проведе нов урок по темата.

Всеки да напише ситуации, при които е проявявал някакъв вид насилие към познат, връстник или друг близък. Какъв вид насилие е използвал, какви изразни средства, методи (точно какви фрази). Ако насилственият акт е бил вербален, точно по какъв начин е осъществен. Условието тук е да не се пишат имената на участниците, извършителите на насилие и съответно техните жертви.

След приключването на задачата водещият моли участниците да пуснат в кутията своите листове.

Времетраене 5 мин.: Задача в дългосрочен план за всички участници:

В подготвени листчета с имената на цялата група или клас се прави жребий на принципа на случайността. Всеки трябва да изтегли по едно листче, на което ще му се падне име на един негов съученик. Той трябва да види името и да не издава (невербално) името, което му се е паднало. Задачата на групата е в срок от една седмица да прави отстъпки, добри жестове и приятни изненади на връстника, на когото му се е паднало листчето. В задачата е включена комбинативност и изобретателност, а целта е човекът, към когото са насочени позитивните жестове, да не разбира от кого идват те.

Времетраене 5 мин.: Игра чрез изразяване на мимика и лицева експресия.

Първият участник прави мимика или гримаса към партньора си, като се прикрива с ръце, за да не го видят другите участници. Вторият прави същата гримаса към него, като повтаря огледално мимиката. Обръща се към следващия участник с вече нов вид мимика и това се повтаря в групата. Тук могат да се използват: гримаси, намигвания, мимики с очите и цялата лицева експресия.

В края на часа водещият благодари на участниците, които също трябва да благодарят на най-близкия съсед по себе си.

ТЕМА № 9

ПРИНЦИПИ НА ОБЩНОСТНО РАЗВИТИЕ. ФОРМИРАНЕ НА ОБЩНОСТ В УЧИЛИЩЕ

Автор: Юлия Попова

Приложение 1

(адаптирано по Сигрун К. Ертесваг и Ан Софи Самюелсън - Норвегия, 2006)

Въвеждащ разказ „Голямото междучасие“

Веднъж в едно голямо междучасие бяхме останали почти всички деца в стаята.(5. клас). По едно време в стаята влезе един шестокласник (Петър). Той държеше колан и заплашително се приближаваше към последните чинове, оглеждайки ни всички. Приблужи се до един мой съученик, който в момента си оправяше чантата, и го шибна по едната ръка с голяма сила. Петокласникът се въздържа да не се разплаче. В този момент дойде друг шестокласник и каза на приятеля си да ни остави, защото сме „зайци“. Големите си тръгнаха. Съученикът ми се разплака, щом побойникът тръшна вратата зад гърба си. Мисля, че не трябваше останалите да стоим като „пънове“, но нямаше и какво да направим.

Във връзка с инцидента е проведена дискусия при директора от група учители. Един от учителите настоява Петър да бъде строго наказан за това, че е ударил по-малко дете без причина. Друга учителка предлага момчетата да обсъдят със своите съученици постъпката и да положат обществено полезен труд, но не и да бъдат изключени. Според нея на Петър трябва да му бъде даден втори шанс, тъй като той се намира в неузгодно положение, има и академични проблеми, но друг учител реагира, че момчето никога няма да „научи урока си“, ако се „измъкне от ситуацията“. Някои учители искат да разберат дали удареното момче не е провокирало Петър. Един учител е на мнение да пренебрегне напълно ситуацията, казвайки, че това са често срещани сблъсъци в училище и са нормални за тази възраст.

От тази дискусия се вижда, че възприятието за инцидента е повлияно от разбирането и представите, които различните хора имат относно насилието. Освен това учителите имат различно отношение към младите хора и към това, как трябва да се държат с тях, а също така разбират на различни нива отговорностите, които носят учебните заведения.

Приложение 2

Класната стая

Учителят по музика е млад и с малък опит в преподаването в училище. Обича много децата и винаги се опитва да се държи добре с тях. Напоследък има проблеми в 6. клас, които не успява да разреши. Затова поиска от училищния психолог да направи наблюдение в неговия час, което след това да обсъдят заедно.

Протокол от наблюдението:

Учениците се завръщат от междучасието. Много е шумно, всички говорят високо и бутат чинове и столове. Урокът започва с десетминутно закъснение на 4 – 5 ученици, които влизат и като си говорят с останалите, сядат на местата си. Няколко деца си дояждат закуските. Докато учениците се хранят, учителят въвежда темата на урока.

Три момчета (сред които Петър и приятелят му) говорят помежду си високо. Двама от тях са станали и са се обърнали с гръб към учителя. Петър си слага маска на главата и се смее. Учителят реагира спокойно и не обърща внимание на техните приказки, но прави коментар, когато двама от тях решават да излязат от стаята. Накрая Петър е пуснат да отиде до тоалетната, въпреки протестите на останалите ученици от класа. Когато се връща, той си носи игра блейд, която пуска на пода и тримата се заиграват, сякаш са в междучасие. Някои деца реагират, че това е забранено в час, но учителят ги игнорира. Той решава да работи с останалите деца и да не обърща внимание на подстрекателите. Едно момиче прави забележка на Петър и той я нарича „глупачка“. Така часът продължава с вялото и разсеяно участие на класа и веселото забавление на трите момчета в свободния ъгъл на стаята.

Приложение 3

Училището

Това, което се случва в класа на Петър, не е изключение. Има и други класове в училището, в които има същите проблеми с подбивно поведение в час. Директорът е запознат със случая и е участвал в родителско-учителска среща, но като цяло показва малка заинтересованост за прилагането на практическите мерки, които класният е предложил за разрешаване на проблема. Учителите, които преподават в този клас, са на мнение, че учителят по музика не може да овладява дисциплината в класа. Те не са особено загрижени за атмосферата в класа. Според тях е важно учителят да наложи своя авторитет. За тях няма необходимост от взаимодействие и дискутиране на това, как да се адресира ситуацията с деструктивното поведение на учениците в час и в междучасие, нито пък са нужни разговори за процедурите, които биха могли да се използват, за да се справят с инцидентите на тормоз или насилие. Съответно не се е стигнало до консенсус за това, какво поведение те биха очаквали от учениците. Някои от тях мислят, че е приемливо учениците да се разхождат из класната стая по време на час или да се хранят, а други от учителите мислят, че това не е приемливо и не е добро поведение. Класният ръководител на класа се е опитвал да си сътрудничи с родителите на родителски срещи. Родителите напоследък са настроени все по-враждебно срещу учителите и директора, тъй като те не се справят с проблемите на класа добре.

Приложение 4

Петър – VI. клас (Информация за Петър)

Петър има проблеми в поведението и в отношението си към съучениците в училище. Той има синдром на хиперактивност и дефицит на внимание. В час му е трудно да работи самостоятелно и се разсейва по най-малък повод. Това води до изоставане в сравнение с академичното развитие на останалата част от класа. Той ежедневно се бие с други ученици вътре и извън училището. Проблемите на детето са започнали от детската градина, където му е било трудно да стои на едно място и да изпълнява инструкции, както и да не се вълчи в сбивания с други деца. Училището си обяснява проблемите на момчето с това, че то има семейни затруднения. Родителите му са разведени и имат доста хаотичен начин на живот. Детето живее ту при баба си, ту при майка си, ту при баща си.

Приложение 5

Предложение за систематизирани мерки

Цел	Мерки	Целева група	Отговорник	Дата (от до)	Коментар
Ниво класна стая					
Ниво училище					
Ниво индивид					

ТЕМА № 10 ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА КУЛТУРАТА НА МИРА. РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМИ НА МИРА. КУЛТУРА НА МИРА И СЪЖИТЕЛСТВОТО В УЧИЛИЩЕ

Автори: Мариела Михайлова и Людмил Стефанов

Самостоятелна задача

1 Организиране на общоучилищна изява „Да празнуваме заедно“

Цел: Чрез тази дейност учениците осъзнават, че в основата на различните празници (етнически, религиозни) стои определена общочовешка ценност.

Време: 60 мин.

Материали: литература за религиозните и етническите празници в България

Инструкция:

Изявата може да се организира в един випуск на училището, в една образователна степен или в нея да се включат желаещите класове. Заявилите желание за участие класове се разделя на няколко групи. Задачата на всяка група е да проучи един празник, който се отнася до определена етническа или религиозна група (например Бъдни вечер, Курбан Байрям и Васильовден). Организаторите на изявата (това може да е работна група от ученици и учители, може да е екип от Ученическият парламент и др.) подбират празници, които утвърждават една и съща ценност – в случая любовта към хората и Бога. Освен разкази за празника учениците подготвят и пресъздаване на ритуала или на част от него. Организаторите могат да помолят родителите да се включат, като приготвят типични за избраните празници ястия. Участниците се представят пред своите родители и празнуват заедно с тях.

Анализ на резултата:

Тази дейност демонстрира как основните общочовешки ценности обединяват хората.

2 Организиране на гражданска изява „Движещи се плакати“

Цел: Учениците да демонстрират активно гражданско отношение към актуален проблем за българското общество, Европа или света.

Време: 60 мин.

Материали: картони, флоумастери

Инструкция:

Има събития, които рефлектират с голяма сила върху живота на хората от една община, България, Европа или целия свят. Тези събития по правило са свързани с конфликтно напрежение или човешко страдание (например бедствия, нещастни случаи, войни). Важно е в такива моменти училищната общност да бъде чувствителна и да изрази отношение към актуалното събитие (в настоящия момент например войната в Сирия и съдбата на бежанците). Задачата на желаещите да се включат в тази гражданска инициатива е да изработят плакати, чрез които да ангажират вниманието на хората в населеното място. Готовите плакати учениците закачват на гърдите или на гърбовете си и в продължение на няколко дни се разхождат с тях на избрани публични места.

Анализ на резултата:

Чрез тази дейност учениците ще провокират със своята активност всички граждани, медиите и властта.

При подобни изяви учениците трябва да бъдат подготвени, че може да има различни реакции спрямо тяхната изява – включително и негативни. Това обаче не бива да ги обезсърчава, а да го възприемат като част от обществения живот.

3 Организиране на благотворителен концерт „Не на насието“

Цел: Чрез средствата на изкуството да обединим около каузата „мирен свят“ повече хора.

Време: 90 мин.

Инструкция:

Концертът може да бъде организиран от Ученическият парламент с подкрепата на Училищното настоятелство. В него имат възможност да се включат всички талантиливи ученици. Със своите песни, танци и драматизации учениците ще изразят своето желание да живеят в един спокоен и безконфликтен свят.

Концертът е благотворителен – могат предварително да се продават билети или да се съберат средства на самия концерт. Събраната сума ще бъде предоставена за предварително заявена цел – например подпомагане на бежанци, пострадали от бедствие; деца от домове; нуждаещи се семейства.

Анализ на резултата:

След концерта е добре участниците да се съберат, да споделят преживяванията си и да набележат други свои подобни изяви.

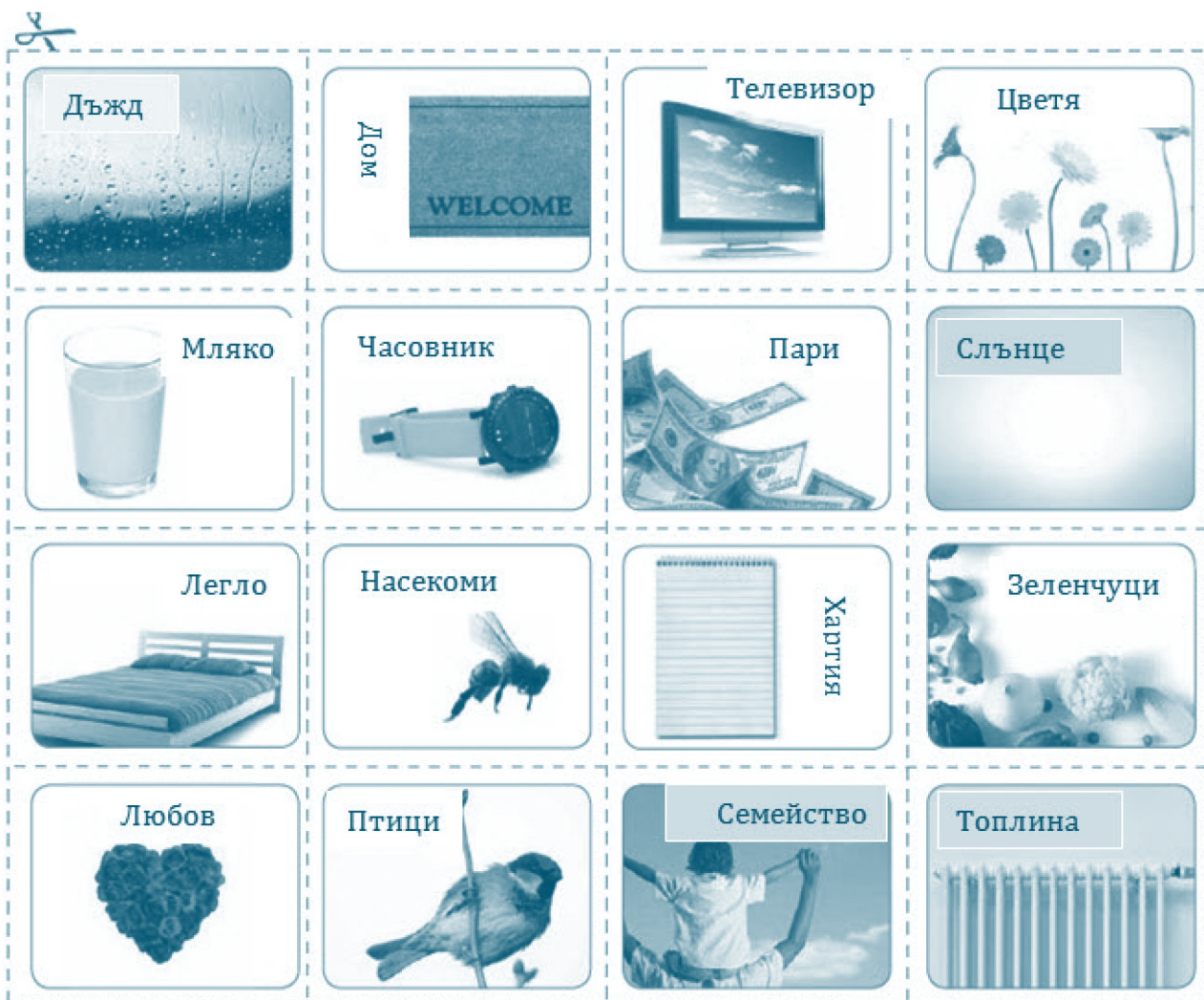
ТЕМА № 11 МИРЪТ В ЦЕННОСТНАТА СИСТЕМА НА СЪВРЕМЕННИЯ ЧОВЕК. ПОТРЕБНОСТИ, ЕМОЦИИ, ЖЕЛАНИЯ, ЦЕННОСТИ

Автор: Антония Димитрова

Интерактивно упражнение 2:

Приложения

Идентифицирайте вашите основни ценности
Първи етап: Извличане на ценностите

**ИЗСЛЕДВАЙТЕ ВАШИТЕ ОСНОВНИ ЦЕННОСТИ,
КАТО ПОПЪЛНИТЕ ПРЕДСТАВЕНАТА ПО-ДОЛУ РАБОТНА КАРТА.**

Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
Какво е важно за вас във вашия живот?	➡	
	➡	

Втори етап: Сравнение на ценностите

ЗАПИШЕТЕ ВСИЧКИ ВАШИ ИЗБОРИ ОТ ПРЕДХОДНАТА РАБОТНА КАРТА В КОЛОНА: „ЦЕННОСТ“. СЛЕД ТОВА ПРОДЪЛЖЕТЕ ПО ЦЕЛИЯ СПИСЪК ОТГОРЕ НАДОЛУ, КАТО ПОСТАВИТЕ ПРИОРИТЕТ НА ВСЯКА ЦЕННОСТ В СРАВНЕНИЕ С ДРУГИТЕ.

№	Ценност	Ранжиране							
		1	1	1	1	1	1	1	1
1		2	3	4	5	6	7	8	
2		3	4	5	6	7	8		
3		4	5	6	7	8			
4		5	6	7	8				
5		6	7	8					
6		7	8						
7		8							
8									

Ценност номер:	1	2	3	4	5	6	7	8
Брой ограждане:								

Трети етап: Финален списък на ценностите

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

ПОМИСЛЕТЕ КАКВО ОЗНАЧАВА ЗА ВАС ТОЗИ СПИСЪК. КАК ЩЕ РАЗБЕРЕТЕ, ЧЕ ИМАТЕ ТЕЗИ ЦЕННОСТИ В ЖИВОТА СИ?

ТЕМА № 12 УПРАВЛЕНИЕ НА ЕМОЦИИТЕ. СПРАВЯНЕ СЪС СТРАХОВЕ. СТРАТЕГИИ НА САМОЗАЩИТА И САМОСЪХРАНЕНИЕ

Автор: доц. д-р Маргарита Станкова, НБУ

Тема за работа в малки групи (работата приключва с представяне на плана пред останалите групи):

Направете кратък план за „приближаване на страха с малки стъпки“ за справяне с фобията от насекоми при дете в училищна възраст, което има добра познавателна ориентация.

(Като използвате техники от преподаването на предмета „Човекът и природата“ в училище.)

Случай

Ива, на 7 години, в първи клас, се проваля всеки път в опитите си да чете на глас пред съучениците си, отказва и избухва в плач. Заради това поведение тя е подложена на тормоз и подигравки от връстниците си всеки ден.

Направете кратък план за дейности в посока преодоляване на страха от социалното представяне, като използвате някои от стратегиите за подобряване на емоционалната регулация от избран от вас модел (от представените в Наръчника модели).

Тест за самооценка:

1. От какви компоненти се състоят емоциите?
2. С какво е свързана емоционалната регулация?
3. Как се развива емоционалната регулация и от какво се повлиява в юношеството?
4. Каква е разликата между първичен и вторичен емоционален отговор?
5. Какво е хабитуация?
6. Какво отношение има хабитуацията към емоционалната регулация?
7. Кои са най-честите страхове в детска възраст?
8. Кога имаме основания страхът да бъде наречен фобия?
9. Колко етапа има процесният модел за обяснение на емоционалната регулация?
10. Какво представлява селектиране на ситуацията?
11. Какво представлява модифициране на ситуацията?
12. Какво представлява пренасочването на вниманието в процеса на емоционална регулация?
13. Какво представлява когнитивната промяна в процеса на емоционална регулация?
14. Какво включва модулацията на отговора в процеса на емоционална регулация?
15. От колко компонента се състои саморегулацията?
16. Какво представлява когнитивният контрол?
17. Какво включва Цел – ориентиран модел на емоционална регулация?
18. Каква е основната цел при модела на емоционална регулация, ориентиран към човека и неговите нужди?
19. Каква е целта на личностно ориентираната емоционална регулация?
20. Кои са водещите теории за обяснение на фобиите?
21. Кои са целите на обученията при подобряване на емоционалната регулация?
22. Кои са основните техники за справяне с прекомерните страхове и фобиите?

Общи насоки за справяне със страховете при деца, независимо от възрастта, включват:

- ▶ Отнасяме се към страха с нужния респект;
- ▶ Обръщаме внимание на начина, по който разговаряме с детето за страха;
- ▶ Не насилваме детето за бързо преодоляване на страха;
- ▶ Използваме рисуване;
- ▶ Използваме ролеви игри, които включват обекта на страха;
- ▶ Използваме макети, които включват обекта на страха;
- ▶ Използваме безобидни картини, които включват обектите на страха;
- ▶ При по-големите деца – повишаваме знанията по темата.

ТЕМА № 13

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ НА УЧИТЕЛИТЕ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗАВИСИМОСТИ

Автор: Татяна Ключкова

Заглавие	Време	Цел	Материали	Инструкции
Да си тийнейджър	25	Една от целите на тази дейност е създаване на кохезия и стартиране на групов процес. Основна цел – свързване със собствения си опит от възрастта на юношеството и сензитивиране към потребностите и характеристиките на юношеството. Извеждане на темата за развиване на уменията да се прави избор като основен превантивен фактор за предпазване от вредна употреба на вещества и въвлечане в рискови дейности.	Листи хартия, моливи, пастели, твърди подложки	Работа по двойки. Инструкция: Върнете се назад в личния си живот и стигнете до възрастта, когато сте тийнейджъри. Спомнете си как изглеждахте тогава – грехи, коса, аксесоари, прическа. Как правехте избор, кои неща или хора ви научиха да правите избор? Как се чувствяхте – нарисуйте това усещане. След това се разходете в пространството на групата, носете рисунката така, че да се вижда. Намерете друга рисунка, която ви привлича, и формирайте двойки. Всяка двойка има възможност в рамките на 10 мин. да си обмени информация и да потърси общи неща от преживяванията си като тийнейджър. След това всеки от двойката споделя информация за своя партньор пред голямата група, както и кои общи неща са открили помежду си.
Работа по случай	30	Целта е да се формират знания и умения, насочени към работата с мрежа с други специалисти в общността; развиване на познания за специализираните услуги за младежи и семейства с такъв проблем	Листи хартия, химикали	Групата се разделя на екипи от по 3 – 4 участници. Всеки екип има за задача да изготви стратегия по следния казус: Ваш ученик употребява психоактивни вещества (или друго рисково поведение). Съвсем скоро сте разбрали за това. Какви ще бъдат вашите професионални стъпки? Ще поискате ли консултация и специализирана помощ? От кого? Дискусия. Насоки за водещия: Запознайте се с дейността на ОЗД – Отдел закрила на детето; ЦОП – Център за обществена подкрепа ПИЦ - Превантивно-информационен център във вашия град. Няма готов съвет или решение, до което екипите трябва да достигнат – важно е да достигнат до идеята, че не е ефективно учителят (училището) да се справят сами в тази ситуация, а да потърсят компетентна помощ и консултация.

ТЕМА № 14

СЕБЕИЗРАЗЯВАНЕ ЧРЕЗ ТВОРЧЕСТВО И СПОРТ. СЕБЕРЕАЛИЗАЦИЯ

Автор: Яна Пачолова

Практическо занимание:

Пасивна музикотерапия

- На участниците се пуска класическа музика – Шопен, Ноктърно № 19, оп. 72 № 1;
- Дава се инструкция: „Затворете очи и мислете за близък човек, когото сте загубили (може би приятел, родител, любима баба)“ – и отново им се пуска същото произведение.
- Въпроси: Имаше ли разлика между първото и второто слушане? В какво се състоеше? Прегизвика ли първото слушане някакви емоции? А второто?

ТЕМА № 15

СПРАВЯНЕ С ГНЕВА. СЕБЕУТВЪРЖДАВАНЕ. АСЕРТИВНО ПОВЕДЕНИЕ

Автор: Доброслав Добрев

РАБОТНА КАРТА:

РОЛЯ: Елена е момиче на 16 год. Тя има нисък успех в училище и смята, че ученето е губене на време. Според нея е достатъчно да познаваш силни, богати и влиятелни хора, за да успееш в живота. Освен че е твоя съученичка, тя е момиче, което не може да остане незабелязано, красива е и има много познати, а също и обожатели. Тя знае това за себе си, смята се за „най-красивото момиче в училище“ и има много високо самочувствие. Елена не харесва и не уважава учителите си, някои от тях дори ги съжалява. При разговор с тях тя се държи надменно и често има много претенции. Същото е и по отношение на нейните съученици, към които подхожда или с насмешка, или агресивно и с обиди.

Помислете какви чувства и емоции изпитва Елена, когато се държи така към своите съученици.

Моля, отговорете как бихте се чувствали, ако тя се държи с вас така, както се държи обичайно:

Какво бихте направили, за да бъдете уверени и асертивни, ако ви се наложи да взаимодействате с Елена? Моля, отговорете:

РОЛЯ 2: Иван е момче на 17 год. Той има среден успех в училище. Той е много тих и плах във взаимоотношенията си към своите приятели и съученици. Иван почти не разговаря с никого в училище. Често през междучасията е сам, мълчалив и някак тъжен. Всички от класа го избягват, а някои го подиграват и обиждат. Иван знае, че никой не го харесва и има много ниско самочувствие. Много често, когато му се наложи да общува с някого от класа, той се изчервява и предпочита да се съгласява с всичко. Отдавна Иван е привикнал с обидите и насмешките и затова предпочита да не изказва мнение за каквото и да било.

Помислете какви чувства и емоции изпитва Иван, когато общува със своите съученици.

Моля, отговорете как бихте се чувствали вие, когато общувате с Иван:

Какво бихте направили, за да бъдете уверени и асертивни, ако ви се наложи да взаимодействате с Иван? Моля, отговорете:

Как би се чувствал Иван в обкръжението на Елена? Какво бихте му препоръчали да направи, ако му се наложи да общува с нея?

ТЕМА № 16

ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЕ И КРИТИЧНО МИСЛЕНЕ

Автор: Ивайло Илиев

Упражнение 1

Работна карта за анализ на решение:

Кратко описание на решението:

.....
.....
.....

Опишете как е протекла всяка от фазите на вземане на решението:

1. Идентифициране на проблема и нуждата от решение

.....
.....
.....

2. Идентифициране на целите на решението

.....
.....
.....

3. Събиране и оценка на данни и диагностика на ситуацията

.....
.....
.....

4. Формулиране и оценка на алтернативите

.....
.....
.....

5. Избор на най-добрия вариант

.....
.....
.....

6. Изпълнение/приложение на решението

.....
.....
.....

7. Събиране на обратна връзка

.....
.....
.....

8. Последващи действия

.....
.....
.....

Опишете последствията от решението, като помислите за следните аспекти: удовлетвореност на всички засегнати страни; постигане на целите и решаване на проблема; степен на подкрепа и приемане; качество на изпълнението и постигнат резултат.

Последствия от решението:

.....
.....
.....

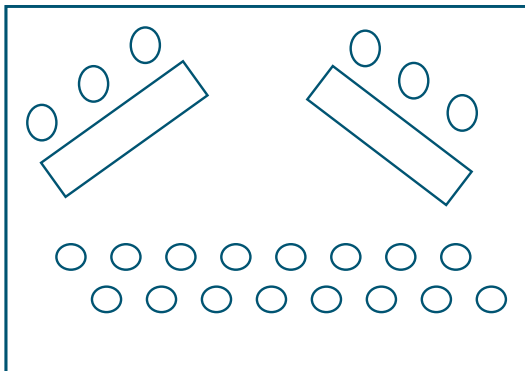
Направете кратък анализ на връзката между спазването и изпълнението на етапите на вземане на решението и последствията от него:

Какво беше направено или не?	До какви последствия доведе?

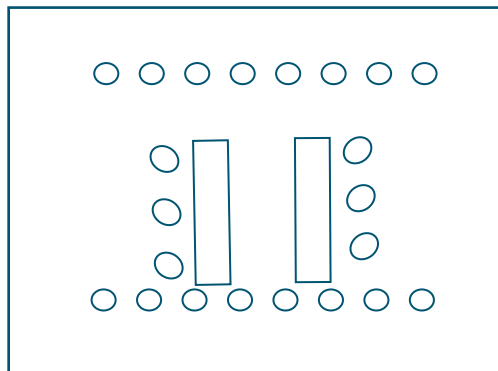
Упражнение 2:

Заглавие: *Анализ на качеството на аргументите*

Вариант 1: тип „Сцена“

Вариант 2: тип „Аквариум“

Бележки

ДЗЗД Обединение за обучения „Не на насилието“

ISBN 978-954-9369-29-8